

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stichting v. Alg. Bijz. Basis Onderwijs

Onderzoek bestuur en scholen

Vierjaarlijks onderzoek

Datum vaststelling: 1 juli 2022

Samenvatting

Minstens één keer in de vier jaar onderzoekt de onderwijsinspectie ieder bestuur in Nederland. We hebben bij Stichting Algemeen Bijzonder Basis Onderwijs (ABBO) onderzocht of de sturing door het bestuur op de kwaliteit van het onderwijs op de scholen op orde is, of er sprake is van deugdelijk financieel beheer en hoe dit bijdraagt aan de kernfuncties van het onderwijs (zie Onderzoekskader 2021).

Wat gaat goed?

Het bestuur van ABBO heeft een eigen visie op onderwijs. De scholen hebben deze visie op verschillende manieren uitgewerkt, waardoor zij sterke eigen onderwijskundige identiteiten hebben.

Het bestuur heeft een stelsel van kwaliteitszorg ingericht. Hiermee garandeert het de basiskwaliteit en houdt het rekening met verschillen tussen scholen.

Het bestuur biedt de scholen de ruimte om op eigen wijze passend, breed georiënteerd onderwijs vorm te geven. Het bestuur monitort formeel, maar ook sterk informeel. De betrokkenheid van het bestuur bij de scholen is groot en dit stimuleert de onderlinge samenwerking. Het bestuur heeft een brede visie op onderwijs die verder gaat dan het aanleren van de basisvaardigheden. Zo is er veel aandacht voor het vergroten van het welzijn en de veerkracht van leerlingen, het bieden van passend onderwijs en cultuureducatie.

Er heerst een professionele cultuur die er mede voor zorgt dat het bestuur voldoende gemotiveerde en deskundige medewerkers aan zich bindt.

Het bestuur werkt samen met een groot aantal relevante samenwerkingspartners om haar ambities te realiseren.

Het bestuur verantwoordt zich over het gevoerde beleid in haar jaarverslag. Er is sprake van deugdelijk financieel beheer.

Wat kan beter?

De concretisering en de aansluiting van de verschillende onderwijsconcepten bij de ambities van het bestuur kan beter.

De kwaliteit van de schoolplannen laat een wisselend beeld zien.

Zo kunnen scholen de doelen scherper stellen, waardoor de doelgerichtheid van de kwaliteitszorg zal toenemen.

De rol en de positie van de intern toezichthouders en de GMR kunnen versterkt worden.

Bestuur: Stichting Algemeen Bijzonder Onderwijs (ABBO)

Bestuursnummer: 40980

Sector: Primair onderwijs

Aantal scholen onder bestuur: 7

Totaal aantal leerlingen: 1456
(teldatum: 1 oktober 2021)

Lijst met scholen waarbij we verificatie-activiteiten hebben uitgevoerd:

Basisschool De Rode Schouw (o6VP)

Vrijeschool De Zeeridder (31PJ)

Het bestuur brengt de ontwikkeling van de leerlingen op de basisvaardigheden taal en rekenen systematisch in kaart en stuurt hierop. Voor de basisvaardigheid burgerschap is dit nog niet het geval. Het bestuur kan de verantwoording van het interne risicobeheersingssysteem en de middelen passend onderwijs nog verder versterken.

Wat moet beter?

Het is sinds 2021 een wettelijke eis dat scholen gerichte doelen voor burgerschap formuleren en dit in een doorgaande lijn aanbieden. Nog niet alle ABBO-scholen voldoen aan deze wettelijke eis.

In het jaarverslag moet in de verantwoording van de Raad van Toezicht ook beschreven worden welke resultaten zijn handelen heeft opgeleverd.

Vervolg

In principe voeren wij over vier jaar weer een onderzoek uit bij dit bestuur.

Inhoudsopgave

1.	Opzet van het vierjaarlijks onderzoek	5
2.	Resultaten vierjaarlijks onderzoek bestuur	8
	2.1. Besturing, kwaliteitszorg en ambitie	9
	2.2. Overige wettelijke vereisten	17
	2.3. Afspraken over vervolgtoezicht	17
3.	Reactie van het bestuur	18

1. Opzet van het vierjaarlijks onderzoek

De Inspectie van het Onderwijs heeft in het tweede kwartaal van 2021 en het eerste kwartaal van 2022 een vierjaarlijks onderzoek uitgevoerd bij ABBO.

In een vierjaarlijks onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

Waarborgt het bestuur met zijn (be)sturing de kwaliteit op de scholen, is er sprake van deugdelijk financieel beheer, heeft het bestuur ambities gericht op de verdere ontwikkeling van de scholen en draagt dit bij aan de kernfuncties van het onderwijs?

Werkwijze en onderzoeksactiviteiten

Het onderzoek richt zich op onderstaande standaarden op het niveau van het bestuur. Daarnaast spreken we vanuit het perspectief van de kernfuncties en het stelsel met het bestuur over zijn visie en ambities.

Standaard	Onderzocht
Besturing, Kwaliteitszorg en Ambitie	
BKA1. Visie, ambities en doelen	•
BKA2. Uitvoering en kwaliteitscultuur	•
BKA3. Evaluatie, verantwoording en dialoog	•

We hebben de centrale onderzoeksvraag verder geoperationaliseerd in de onderstaande onderzoeksvragen:

1. Welke maatschappelijke opdracht stelt het bestuur zichzelf en de scholen en hoe verhoudt zich dat tot de kernfuncties van goed onderwijs?
2. Een aantal scholen realiseert niet de streefwaarden 1S/2F bij de leergebieden taal en rekenen. Wat zijn de ambities van het bestuur daarin en door welke oorzaken blijven de resultaten achter?
3. In het strategisch beleidsplan 2021 - 2025 zijn de doelen uitgewerkt in algemene termen. De doelen zijn concreet gemaakt op schoolniveau. Het bestuur hanteert enkele instrumenten om zicht te krijgen op de kwaliteit van het onderwijs op de scholen. Heeft het bestuur hiermee voldoende zicht op de wettelijke basiskwaliteit van de scholen?

Hoe stuurt het bestuur op het realiseren van deze concrete doelen?

4. De structuur van het bestuur is een one-tiermodel. Op welke wijze vullen de toezichthouders hun toezichthoudende rol in?
5. Is het bestuur in staat met het interne risicobeheersingssysteem de financiële risico's te beheersen?

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen hebben we documenten geanalyseerd en een startgesprek gevoerd met het bestuur. Omdat we op basis hiervan geen grote risico's vermoedden, hebben we de verificatieactiviteiten op school- en bestuursniveau beperkt gehouden.

Verificatieactiviteiten

Het vierjaarlijks onderzoek bij ABBO hebben we op maat ingericht en bestond uit de volgende verificatieactiviteiten:

- Gesprekken met een delegatie van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) en het toezichthoudende gedeelte van het bestuur gericht op het functioneren van de governance driehoek uitvoerend bestuur - GMR - intern toezicht;
- Een gesprek met het Bovenschools Directie Overleg (BDO) over de kwaliteitscyclus van het bestuur;
- Een gesprek met het netwerk van intern begeleiders over de kwaliteitscyclus van het bestuur met speciale aandacht voor de wijze waarop het bestuur zicht heeft op de basisvaardigheden en hierop stuurt;
- Een bezoek aan Speelleercentrum De Rode Schouw met gesprekken met directie, interne begeleiding, een vertegenwoordiger van de kinderopvang en HB-specialiste, waarin de eigen ambities van het bestuur centraal staan;
- Een bezoek aan de nieuwe school De Zeeridder.

Overige wettelijke vereisten

Deugdelijkheidseisen die niet aan een standaard in het waarderingskader zijn verbonden, vatten we samen onder de noemer overige wettelijke vereisten (zie Onderzoekskader 2021).

We onderzoeken bij ieder onderzoek de zorgplicht passend onderwijs en schoolkosten/vrijwillige ouderbijdrage. Deze thema's nemen we mee in de onderzoeken omdat zowel schoolkosten als passend onderwijs gekoppeld zijn aan stelselthema's kansengelijkheid en passend onderwijs waar we in deze periode extra aandacht aan besteden.

Signalen

In de voorbereiding van ieder onderzoek kijken we naar eventuele signalen die bij de inspectie zijn binnengekomen. Soms heeft dat gevolgen voor de uitvoering van het onderzoek.

Er zijn geen signalen over ABBO en de scholen bij ons binnengekomen die opvolging vereisen.

Leeswijzer

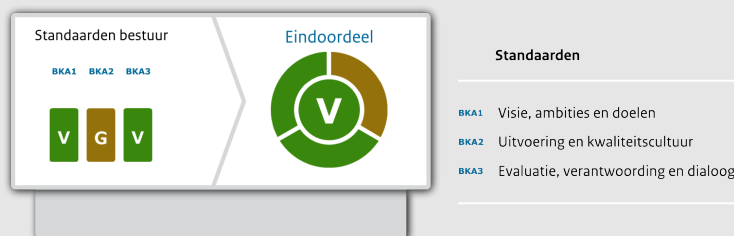
In hoofdstuk 2 staan het eindoordeel op bestuursniveau en de oordelen op de standaarden uit het kwaliteitsgebied Besturing, kwaliteitszorg en ambitie. De afspraken over het vervolgtoezicht zijn opgenomen in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en rapportage opgenomen.

2. Resultaten vierjaarlijks onderzoek bestuur

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer van het onderzoek op bestuursniveau.

Samenvattend oordeel

In onderstaande figuur zijn de resultaten samengevat. Te zien zijn het eindoordeel op bestuursniveau en de oordelen op de standaarden.

Context

ABBO profileert zich als een autonoom en eigenzinnig schoolbestuur voor primair onderwijs in West-Brabant. De ABBO-scholen werken elk vanuit een eigen onderwijsconcept. ABBO hanteert sinds januari 2020 een one-tier bestuursmodel: de uitvoerend bestuurder en toezichhoudende ouders vormen één bestuur. In augustus 2020 heeft een ouderinitiatief geleid tot een zevende ABBO-school: de vrije school De Zeeridder in Bergen op Zoom.

Het vierjaarlijks onderzoek bij ABBO heeft ongebruikelijk lang geduurd vanwege de maatregelen in het kader van de Coronapandemie en onze bewuste keus in samenspraak met het bestuur voor het fysiek laten plaatsvinden van de onderzoeksactiviteiten.

Beoordeling

We beantwoorden de hoofdvraag van ons onderzoek positief: het bestuur heeft zicht op de kwaliteit van de scholen, waarborgt met zijn (be)sturing de kwaliteit op de scholen en er is sprake van deugdelijk financieel beheer.

In het volgende hoofdstuk komt de beantwoording van de deelvragen aan de orde.

We beoordelen de standaard Visie, ambities en doelen (BKA1) bij ABBO als Voldoende, omdat de kwaliteit voldoet aan de eisen die de wet aan besturen stelt.

De standaard Uitvoering en Kwaliteitscultuur (BKA2) waarderen we als Goed, omdat de wijze waarop het bestuur en de scholen gezamenlijk werken aan en erin slagen om onderwijs te realiseren waarin een balans tussen hoofd, hart en handen aanwezig is, uitstijgt boven de basiskwaliteit.

De standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog (BKA3), beoordelen we als Voldoende, omdat de kwaliteit voldoet aan de eisen die de wet aan besturen stelt.

2.1. Besturing, kwaliteitszorg en ambitie

In de onderstaande tabel geven wij de oordelen weer op de standaarden van het kwaliteitsgebied Besturing, kwaliteitszorg en ambitie. Vervolgens geven we een toelichting op deze oordelen.

BESTURING, KWALITEITSZORG EN AMBITIE	O	V	G
BKA1 Visie, ambities en doelen		●	
BKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur			●
BKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog		●	

BKA1. Visie, ambities en doelen

Voldoende met ruimte voor concretisering van doelen en doorontwikkeling van het stelsel van kwaliteitszorg

De standaard Visie, ambities en doelen (BKA1) beoordelen we als Voldoende. Het bestuur heeft een visie op kwaliteit, heeft hiervoor ambities en doelen opgesteld en stuurt op het behalen hiervan. We zien mogelijkheden voor het verder concretiseren van doelen en doorontwikkelen van het stelsel van kwaliteitszorg, waardoor de effecten van deze sturing meer expliciet doorwerken naar de scholen.

Kernwaarden, missie en visie

Het bestuur van ABBO heeft haar kernwaarden, visie op onderwijs, missie en hoofddoelstellingen beschreven. De missie van ABBO is verbonden met het streven dat de scholen méér willen bieden dan goede resultaten voor taal en rekenen; zij beogen een bijdrage te leveren aan de brede ontwikkeling van de leerlingen. Wij zien dat in de praktijk terug.

Het bestuur verwacht dat elke school de vijf ABBO-kernwaarden vertaalt naar het eigen schoolconcept. De scholen hebben in hun schoolplannen de schoolkernwaarden beschreven, die aansluiten bij die van ABBO.

Het bestuur ambieert dat iedere school vanuit het eigen onderwijskundig concept bijdraagt aan de brede ontwikkeling van kinderen binnen een educatief partnerschap tussen school en ouders en met inzet van externe partners.

In de missie en visie van de scholen, zoals opgenomen in de schoolplannen, is deze opdracht terug te vinden. Wel zien we bij een aantal scholen kansen voor verbetering in verdere concretisering van de vertaalslag.

Concretisering van doelen

ABBO beschrijft algemene doelstellingen op het gebied van de doeldomeinen kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Het geeft aan dat het uitvoerend bestuur en de directeurs deze verder uitwerken in het strategisch beleidsplan, de school- en jaarplannen. Kijkend naar de uitwerking van de algemene doelstellingen in het strategisch beleidsplan zien we mogelijkheden voor een duidelijkere koppeling tussen de drie doeldomeinen en operationalisering daarvan in concrete doelstellingen. De scholen werken momenteel aan een vertaalslag van het strategisch beleidsplan naar de nieuwe schoolplannen. De eigen ambities in de huidige schoolplannen zijn met name beschreven als activiteiten of interventies. Zij kunnen aan kracht winnen als het bestuur en de scholen de doelen als het beoogde resultaat van die activiteiten beschrijven. Dan kunnen het bestuur en de scholen beter evalueren of de doelen daadwerkelijk behaald zijn.

Een doelgericht, samenhangend aanbod voor burgerschap in ontwikkeling

Nog niet alle ABBO-scholen hebben een doelgericht, samenhangend aanbod voor burgerschap ontwikkeld. Hiermee voldoen deze scholen niet aan Artikel 8, tweede lid, WPO: het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie (kennis van en respect voor basiswaarden en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties).

Het bestuur heeft er via zijn stelsel van kwaliteitszorg zicht op welke scholen het aanbod al gerealiseerd hebben en welke hier nog aan werken. Zo zagen we op De Zeeridder een mooi voorbeeld van een activiteit op het snijvlak van burgerschapsonderwijs en mondelinge taalvaardigheid (een debat binnen het periodeonderwijs over de oude Grieken en de democratie).

De coronapandemie heeft de ontwikkeling van bovenschoolse doelen voor het domein Identiteit (sociale ontwikkeling, persoonsvorming en burgerschap) vertraagd.

Een door het bestuur geïnitieerde interne audit op het gebied van burgerschapsonderwijs heeft geleid tot de ontwikkeling van een ABBO-aanbodformat met een thematische clustering van burgerschapsdoelen voor de groepen 1-8, dat de scholen zullen gebruiken om in het komende jaar de doelgerichtheid en samenhang van hun burgerschapsaanbod te versterken en de monitoring van burgerschapscompetenties te doordenken.

Hoewel we ons realiseren dat nog niet op alle scholen het burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke vereisten, hebben we er vertrouwen in dat deze aanpak leidt tot het beoogde doel. Wij geven daarom het bestuur een herstelopdracht in vertrouwen.

Maatschappelijke opdracht (onderzoeksvraag 1)

Het bestuur ambieert dat de schoolgebouwen een prominente plek vormen waar onderwijs, ontwikkeling en sociaal-maatschappelijke (wijk)functies samenkomen. Er is een nauwe samenwerking met Stichting Kinderopvang Mamaloe. Scholen en opvang vormen kindcentra, die van 7 - 19 uur geopend zijn en beogen dit te doen vanuit een onderscheidend kindcentrumprofiel. Er is een doorlopend aanbod op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie voor doelgroepkinderen.

In het kader van thuisnabij onderwijs en ontwikkeling voor kinderen werken enkele scholen samen met Stichting Zon, die zich richt op de ontwikkelingsmogelijkheden en zorg voor kinderen met een verstandelijke lichamelijke beperking. Uit het startgesprek en gesprekken met directeuren en intern begeleiders blijkt dat de scholen bovengemiddeld te maken hebben met zij-instroom van leerlingen. ABBO is erin geslaagd om meerdere thuiszitters terug naar school te krijgen. Tijdens het verificatiebezoek aan Speelleercentrum De Rode Schouw hebben we ervaren hoe de school in aanvulling op regulier basisonderwijs voltijds hoogbegaafdenonderwijs biedt en samenwerkt met een groep van Stichting Zon en de voorschoolse opvang en voorschool via Stichting Mamaloe.

Stelsel van kwaliteitszorg

Het bestuur heeft een stelsel voor kwaliteitszorg ingericht, waarmee het de eindopbrengsten lezen, taal en rekenen monitort. Het heeft voor elk van de scholen de resultaten afgezet tegen de signaalwaardes en landelijk gemiddelden voor 1F en 1S/2F die behoren bij de schoolweging. Als de resultaten achterblijven op de verwachtingen intervenueert het bestuur waardoor de basiskwaliteit gewaarborgd is. We zien kansen voor het concreter en ambitieuzer formuleren van ambities op het gebied van de leeropbrengsten. Daarnaast heeft het bestuur nog geen bovenschoolse doelen voor burgerschap geformuleerd.

Het nieuwe kwaliteitszorginstrument zal de kwaliteitszorg een impuls gaan geven. We constateren evenwel dat het werken met dit nieuwe instrumentarium zich in de implementatiefase bevindt en dat de scholen zich in een verschillend stadium van ontwikkeling bevinden. Het bestuur hanteert een auditsystematiek met jaarlijks een ander speerpunt. In aanvulling daarop bezoekt het bestuur de scholen voor observaties en gesprekken en is er een structurele dialoog met de toezichthouders, waaraan ook het uitvoerend bestuur deelneemt.

Policy Governance model

Het bestuur hanteert het Policy Governance model. Het heeft haar werkwijze beschreven in een handboek governance. Het uitgangspunt is veel handelingsruimte bieden voor bestuur en scholen. De toezichthouder doet dat door expliciet te beschrijven wat *niet* mag. Hoewel we het met het bestuur eens zijn dat deze opzet voordelen biedt, missen we hierin de ambitie; wat *moet* er? Daarnaast zien we kansen voor versterking van het intern toezicht. Zo missen de toezichthouders een toetsingskader waaraan zij informatie kunnen spiegelen, zodat zij beter in staat zijn beredeneerde uitspraken te doen over de kwaliteit van het onderwijs.

Meerjarenbegroting

ABBO geeft in de meerjarenbegroting aan wat de uitgangspunten van het beleid zijn. Het is goed dat de bijbehorende financiële vertaling is terug te zien in de meerjarenraming. Dit draagt bij aan de beleidsrijkheid van de begroting. Bij de meerjarenbegroting is het namelijk belangrijk dat er (financiële) middelen aan de strategische doelen zijn gekoppeld.

BKA2. Uitvoering en kwaliteitscultuur

Goed met groot draagvlak voor visie en eigen ambities, een open, stimulerende kwaliteitscultuur, realisatie van maatschappelijke opdracht en eigen ambities op het gebied van brede ontwikkeling, passend onderwijs en cultuureducatie, en de versterking van intern toezicht en medezeggenschap als aandachtspunt

De standaard Uitvoering en kwaliteitscultuur (BKA2) waarderen we als Goed. Het bestuur en de scholen werken succesvol samen aan onderwijs waarin een balans aanwezig is tussen hoofd, hart en handen. We zien dat de kwaliteitscultuur binnen het bestuur en de scholen een goede voedingsbodem is voor professionele ontwikkeling. Daardoor is er een breed draagvlak voor de visie en ambities om kinderen onderwijs te geven op basis van een brede visie, die verder gaat dan het aanleren van rekenen en taal. In een open, stimulerende kwaliteitscultuur werken het bestuur en de scholen samen aan hun maatschappelijke opdracht en aan de realisatie van ambities op het gebied van brede ontwikkeling, passend onderwijs en cultuureducatie. Als aandachtspunt zien we de versterking van het intern toezicht en de medezeggenschap op het gebied van de kwaliteit van onderwijs.

Realisatie maatschappelijke opdracht en eigen ambities

We spreken onze waardering uit over de wijze waarop het bestuur en de scholen erin slagen om hun maatschappelijke opdracht en eigen ambities te realiseren. Uit onze documentanalyse en verificatieactiviteiten blijkt dat de scholen de brede ontwikkeling van leerlingen - hoofd, hart en handen - centraal stellen.

Om deze beter te kunnen volgen, zijn het bestuur en de scholen recent overgestapt naar een leerlingvolgsysteem dat ook de ontwikkeling van kinderen op het gebied van hart en handen inzichtelijk maakt. De meerderheid van de scholen werkt met een programma om het welzijn en de veerkracht van leerlingen te vergroten.

Het bestuur en de scholen behoren tot Samenwerkingsverband De Brabantse wal. De scholen hebben te maken met een bovengemiddelde zij-instroom van leerlingen en zijn er in geslaagd meerdere thuiszitters weer naar school te krijgen. Het bestuur en de scholen werken nauw samen met Stichting Kinderopvang Mamaloe in de realisatie van kindcentra met onderscheidende profileringen. Er is een doorlopend aanbod voor voor- en vroegschoolse educatie voor doelgroepkinderen. Leercentrum De Rode Schouw biedt naast regulier basisonderwijs voltijds hoogbegaafdenonderwijs en werkt samen met een in pandige groep van Stichting ZON. Stichtingsbreed speelt muziek, ondermeer door de inzet van specialisten en het jaarlijkse leerorkest, inhoudelijk en in het creëren van verbinding tussen scholen een grote rol.

Het bestuur heeft via haar kwaliteitszorgsysteem zicht op de basiskwaliteit van de scholen. Een waardevolle doorontwikkeling kan zijn om ook beter zicht te krijgen op de mate waarin scholen erin slagen om de eigen ambities voor brede ontwikkeling van het bestuur en de scholen te realiseren.

Basisvaardigheden (onderzoeksvraag 2)

Het bestuur brengt de ontwikkeling van de leerlingen op de basisvaardigheden taal en rekenen systematisch in kaart en monitort de sociale veiligheid.

Het bestuur zet de eindopbrengsten van de scholen af tegen de signaalwaarden en landelijk gemiddeldes voor 1F en 1S/2F die behoren bij de schoolweging. Op bestuursniveau liggen de resultaten op of net boven de signaalwaarden. Via de tweejaarlijkse groeigesprekken met directeuren en intern begeleiders stuurt het bestuur op verbetering. De resultaten van burgerschapsonderwijs zijn nog niet zichtbaar. Wel is er zicht op hoe ver de scholen zijn met het ontwikkelen van een doelgericht burgerschapsaanbod.

Zicht op en sturen van basiskwaliteit (onderzoeksvraag 3)

Via het onder BKA1 beschreven stelsel van kwaliteitszorg heeft het bestuur zicht op de basiskwaliteit van de scholen. Het bestuur en de bovenschoolse intern begeleiders gebruiken de tweejaarlijkse groeigesprekken voor het geven van feedback op de plannen van de scholen en de door hen gerealiseerde actiepunten. Bevindingen die van belang zijn voor de gehele stichting worden gebundeld in een bovenschoolse managementletter. We zien mogelijkheden voor het vergroten van de kwaliteit van de evaluatie van ingezette ontwikkelingen door het formuleren van concretere doelen - als beoogd effect daarvan op leerlingen - en een beknopte reflectie daarop.

De scholengroep is onlangs overgestapt naar een ander kwaliteitszorgsysteem en naar een ander leerlingvolgsysteem, dat naast het bieden van inzicht in cognitieve resultaten ook de mogelijkheid biedt om ontwikkeling van hart en handen op leerling- en groepsniveau beter te volgen. Het bestuur heeft professionalisering georganiseerd om de implementatie van het werken met beide instrumenten te begeleiden.

Financieel beheer

Stichting ABBO kent een gezonde financiële situatie. Er is sprake van een deugdelijk financieel beheer waarbij het bestuur zorg draagt voor de (financiële) continuïteit van het onderwijs. Het financieel beheer draagt op deze manier bij aan de realisatie van de door het bestuur gestelde doelen.

Inulling van de toezichthoudende rol (onderzoeksvraag 4)

ABBO hanteert sinds januari 2020 het one-tiermodel. Het beschrijft in het handboek governance de drie rollen van de toezichthouders: het houden van toezicht, het vervullen van de werkgeversrol naar de bestuurder en het fungeren als sparringpartner van de bestuurder. We constateren dat ABBO de effectiviteit van het intern toezicht kan versterken. Belangrijke vragen hierbij zijn welke data de toezichthouders ophalen om toezicht te houden op de kwaliteit van het onderwijs, welk toetsingskader en welke norm zij hebben om te bepalen of zij hiermee tevreden zijn.

De intern toezichthouder doet in het bestuursverslag weliswaar verslag van zijn werkzaamheden, maar te beperkt. Het is belangrijk dat belanghebbenden kunnen zien hoe de intern toezichthouder toezicht houdt en het bestuur ondersteunt bij belangrijke keuzes. Uit het verslag van de intern toezichthouder wordt onvoldoende duidelijk welke resultaten hij met het toezicht heeft bereikt.

Hiervoor geven wij het bestuur een herstelopdracht (RJO, art.4, lid 4). Daarbij vertrouwen wij erop dat het bestuur dit vanaf het eerstvolgend jaarverslag hersteld heeft.

Medezeggenschap

Het bestuur heeft tegenspraak gerealiseerd via een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR). Deze bestaat uit vijftien leden met een directe relatie met één van de ABBO-scholen. Hoewel we de keus van het bestuur begrijpen om iedere school vertegenwoordigd te laten zijn door een ouder en personeelslid, zien we als mogelijk risico van de omvang van de GMR en de directe binding met elk van de scholen dat de focus op bestuursniveau onder druk zou kunnen komen te staan door een gerichtheid op schoolbeleid.

Samenwerking met private partij

ABBO werkt samen met een kindzorgcentrum dat private activiteiten uitvoert op de scholen van ABBO. De rechtmatigheid van deze samenwerkingsconstructie wordt nog nader bekeken. Wij vinden het niet nodig ons oordeel op deze standaard uit te stellen in afwachting van de uitkomsten hiervan.

BKA3. Evaluatie, verantwoording en dialoog

Voldoende met als aandachtspunt de verantwoording via het jaarverslag

Wij beoordelen de standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog als Voldoende. Het bestuur evalueert en analyseert systematisch of het de doelen realiseert en verantwoordt zich over het proces. Het stelt wanneer dat nodig is het beleid bij en betreft daartoe interne en externe belanghebbenden in een goed functionerende dialoog. Daar waar het bestuur nu vooral verantwoording aflegt over het proces, is het van belang dat het ook de mate van realisatie van de doelen opneemt in de verantwoording.

Evaluatie en dialoog

Het bestuur monitort de kwaliteit van onderwijs door een combinatie van zachte en harde data. Het uitvoerend bestuur maakt gebruik van een kwaliteitszorgsysteem en neemt deel aan de groeigesprekken waarin de scholen hun resultaten presenteren en het bestuur en bovenschools intern begeleiders als 'critical friends' handelen. Ook is het bestuur gestart met een auditsystematiek, die het afgelopen jaar gericht was op VVE en het inspectiekader.

Als input voor het nieuwe strategisch beleidsplan hebben de directeuren de basiskwaliteit van hun school op het gebied van onderwijsleerprocessen, opbrengsten, professionele cultuur, schoolklimaat en strategisch beleid beoordeeld. Hieruit zijn een overzicht en aandachtspunten op bestuursniveau voortgevloeid.

Het bestuur heeft via het kwaliteitssysteem zicht op de basiskwaliteit van de scholen en de voortgang van de implementatie van de actiepunten uit het strategisch beleidsplan. Een verdiepingsslag kan geslagen worden door ook zicht te krijgen op de resultaten van de eigen ambities van het bestuur en de scholen, inclusief het effect daarvan op leerlingen.

Het bestuur heeft als input voor het nieuwe strategisch beleidsplan ook quickscans uitgezet ten aanzien van relevante beleidsterreinen, waaronder onderwijs en opvang en kwaliteitszorg. Deze hebben geleid tot stichtingsbrede en schoolactiepunten, die opgenomen zijn in het strategisch beleidsplan.

Het bestuur heeft intern en extern de dialoog gevoerd om te komen tot een betekenisvol strategisch beleidsplan.

Verantwoording

Het bestuur verantwoordt zich via het jaarverslag. Het heeft het proces van de leeropbrengstgesprekken beschreven en de interventies die hieruit voortgekomen zijn.

Het beleidsterrein Onderwijs wordt niet expliciet genoemd bij de belangrijkste beleidsterreinen in het jaarverslag. Wel verantwoordt het bestuur zich over haar rol binnen het SWV en de samenwerking met een groot aantal relevante samenwerkingspartners.

We constateren dat het bestuur met name procesmatige verantwoording aflegt. Het is van belang dat het bestuur zich ook verantwoordt over het resultaat dat de verschillende processen en interventies hebben opgeleverd. Deze verantwoording over de resultaten dient vervolgens als input voor het volgende jaarplan, waarmee de kwaliteitscyclus dan rond is.

Verantwoording interne risicobeheersingssysteem (onderzoeksvraag 5)

Het bestuur verantwoordt zich over het financieel beheer onder andere in het jaarverslag. Hierin besteedt het bestuur aandacht aan de werking van het interne risicobeheersingssysteem. Tijdens het onderzoek bleek dat ABBO werkt met een gedegen systeem en het bestuur geregeld risico's en beheersingsmaatregelen evalueert en zo nodig aanpast. In het jaarverslag kan de verantwoording over dit risicobeheersingssysteem nog worden verbeterd door ook in te gaan op de resultaten van dit systeem en de eventuele aanpassingen.

Middelen passend onderwijs

Passend onderwijs voor iedere leerling die dat nodig heeft, is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs, ook vanwege kansengelijkheid. Het bestuur geeft in het jaarverslag in onvoldoende mate aan waaraan het geld dat zij van het samenwerkingsverband ontving, is besteed en wat het effect hiervan is geweest op de leerlingen om wie het gaat. Wij vragen het bestuur om hier in de volgende bestuursverslagen meer aandacht aan te geven.

2.2. Overige wettelijke vereisten

We hebben geen tekortkomingen aangetroffen ten aanzien van de wettelijke vereisten voor zorgplicht passend onderwijs en schoolkosten/vrijwillige ouderbijdrage.

2.3. Afspraken over vervolgtoezicht

We wijken bij Stichting Algemeen Bijzonder Basis Onderwijs (ABBO) voor het vervolgtoezicht niet af van de reguliere termijn van vier jaar. De jaarlijkse prestatie- en risicoanalyse en/of urgente signalen kunnen de inspectie aanleiding geven het vervolgtoezicht alsnog aan te scherpen.

Voor de wettelijke tekortkomingen krijgt het bestuur herstelopdrachten die in onderstaand schema staan vermeld.

Tekortkoming	Wat verwachten wij van het bestuur?	Wat doen wij?
Bestuur		
<i>Herstelopdracht met vertrouwen BKA1 en BKA2</i> Het bestuur heeft nog niet gezorgd dat alle scholen voldoen aan de wettelijke eisen rond onderwijs in burgerschap. Op een aantal scholen is nog te weinig sprake van op doelgerichte en samenhangende wijze bevorderen van actief burgerschap en sociale cohesie (artikel 8, derde lid, WPO)	Wij verwachten dat het bestuur ervoor zorgt dat alle scholen een samenhangend en doelgericht aanbod voor burgerschapsonderwijs hebben.	Wij vertrouwen erop dat het bestuur dit over een jaar gerealiseerd heeft
<i>Herstelopdracht met vertrouwen BKA2</i> Verslag intern toezichthouder (artikel 3f, RJO)	Het bestuur zorgt ervoor dat de intern toezichthouder in de eerstvolgende jaarverslaggeving verantwoording aflegt over de manier waarop toezicht wordt gehouden en de resultaten die hiermee bereikt worden.	Wij vertrouwen er op dat het bestuur het onvolledige onderdeel in de eerstvolgende jaarverslaggeving opneemt.

De reden dat wij het herstel overlaten aan het bestuur is dat we constateren dat het bestuur op dit moment in staat is de kwaliteit van het onderwijs voldoende te waarborgen.

3. Reactie van het bestuur

Hieronder geeft het bestuur aan op welke wijze het de bevindingen uit het onderzoek betreft bij de verdere ontwikkeling van de bestuurlijke kwaliteitszorg.

Wat gaat goed?

Wij zijn tevreden met de scores 'voldoende' op de standaarden BKA1 visie, ambities en doelen en BKA 3 evaluatie, verantwoording en dialoog. We zijn trots op de score 'goed' op de standaard uitvoering en kwaliteitscultuur. Naast 'wat gaat goed?' en 'wat moet beter!' wenst de Inspectie van het Onderwijs ook een stimulerende rol te vervullen. Onder de noemer 'waar is ruimte voor ontwikkeling', worden per standaard voorstellen gedaan en adviezen gegeven.

Het verheugt ons dat de Inspectie van het Onderwijs stichting ABBO typeert als een autonoom en eigenzinnig schoolbestuur dat een brede visie heeft op onderwijs, die verder gaat dan het aanleren van basisvaardigheden. De inspectie ziet dat er veel aandacht is voor het welzijn en de veerkracht van leerlingen, het bieden van passend onderwijs en cultuureducatie. Zoals wordt beschreven, krijgen scholen vanuit het bestuur de ruimte om op eigen wijze passend breed georiënteerd onderwijs te geven, dat tegemoet komt aan eigen talentontwikkeling bij alle kinderen. Scholen hebben ieder een uniek schoolconcept én vormen toch een eenheid met veel onderlinge samenwerking.

Binnen de stichting, vanuit het bestuur of vanuit de scholen, is veel ruimte voor ambitie en ontwikkeling. Zoals de Inspectie van het Onderwijs aangeeft; 'er gebeurt heel veel bij ABBO, jullie doen heel veel'. Dit wordt goed gezien. Kansen worden doordacht gepakt. Medewerkers zijn in alle geledingen flexibel en dynamisch als het gaat om nieuwe samenwerkingen, doorontwikkeling van eerder ingezette keuzes, kritisch kijken naar eerdere keuzes en veranderingen durven aangaan.

Daarnaast is er een groot besef van vasthouden aan de visie en missie van stichting ABBO en de schoolvisie. Borgen en door ontwikkelen zijn sleutelwoorden in de kwaliteitscyclus.

Wat moet beter?

Naast alle scores voldoende en goed zijn er ook zaken waar het wenselijk is om ons verder te verbeteren.

De Inspectie van het Onderwijs geeft ons twee herstelopdrachten.

BKA1 en BKA2. We onderschrijven het belang van ontwikkeling van actief burgerschap en sociale cohesie bij basisschoolleerlingen. In praktijk wordt hieraan op alle scholen zeer doordacht, zorgvuldig en passend bij de leerlingen doorlopend structureel en actief gewerkt.

Bij aanvang van het bestuursonderzoek, tijdens het startgesprek in november 2021, stond zoals gewenst nog niet alles op papier. Bij het bespreken van de conceptrapportage in mei 2022 waren inmiddels forse stappen gemaakt. De Inspectie van het Onderwijs kan erop vertrouwen dat het bestuur en de scholen middels intrinsieke motivatie vanuit de roots van de stichting algemeen basisonderwijs, de herstelopdracht actief burgerschap en sociale cohesie juist uitvoeren binnen de aangegeven periode.

BKA2. In het jaarverslag van 2021 is al een stap gezet in het beter weergeven hoe toezicht wordt gehouden en welke resultaten hiermee bereikt worden. We zien deze herstelopdracht als een verbetering conform wet- en regelgeving en naar alle interne en externe betrokkenen.

Waar is ruimte voor verdere ontwikkeling?

Wij zien de input van de inspectie als één van de routes waaruit georganiseerde tegenspraak wordt gegeven. Dit vanuit het algemene beeld hoe onderwijs in Nederland eruit kan zien, met als achtergrond het ministerie van O.C & W. We nemen al deze adviezen onder de loep. Binnen alle geledingen; gmr, bestuur, ib overleg en het directieoverleg worden de adviezen tegen het licht gehouden van de visie en missie van ABBO. Reacties uit alle geledingen worden meegenomen in keuzes en besluiten. Deze worden vervolgens opgenomen in de kwaliteitscyclus en (strategische) beleidsplannen.

Reflectie op onderzoeksproces

Het startgesprek van het bestuursonderzoek 2021 heeft plaatsgevonden in november 2021. Het bespreken van de conceptrapportage heeft plaatsgevonden eind mei 2022. Daartussen hebben onderzoeks- en verificatieactiviteiten plaatsgevonden. Dit alles heeft naar onze mening veel te lang geduurd. De noodzakelijke onderdelen voor het bestuursonderzoek bij stichting ABBO zijn in de al bestaande agenda van de Inspectie van het Onderwijs geschoven op momenten waar er nog enige ruimte was.

Met ingang van september 2021 is een herzien onderzoekskader van kracht. Stichting ABBO was daarbij een van de eerste besturen die vanuit dit toezichtkader onderzocht werd. Dit was ook in 2017 het geval. In het ritme van per vier jaar een herzien onderzoekskader en het ritme van om de vier jaar een bestuursonderzoek bij stichting ABBO missen we het voordeel van 'kunnen leren' vanuit ervaringen van eerder onderzochte schoolbesturen en artikelen in vakliteratuur naar aanleiding van eerdere bestuursonderzoeken, voordat we zelf aan de beurt zijn.

Toekomst

Wij zijn zeer tevreden met het vertrouwen dat de onderwijsinspectie uitspreekt. Hierdoor krijgen het bestuur van stichting ABBO en de daaronder vallende scholen de ruimte om zich vanuit eigen inzichten en doelstellingen verder te ontwikkelen. In het reguliere toezicht wordt over vier jaar weer een onderzoek gepland en uitgevoerd.

Onze zeven basisscholen bieden voor elk kind een passende onderwijsvorm met kwalitatief goed basisonderwijs waarbij er veel ruimte en aandacht is voor de ontwikkeling en het talent van ieder kind.

Kindcentrum Kiezelrijk - Waarin ben jij een kei?

Speel- leercentrum de Rode Schouw - Passend voor ieder kind!

OgO basisschool de Aanloop - Voor creatieve denkers en doeners!

De Montessorischool - Leer mij het zelf doen!

Algemene School Oost - NATUURLIJK! Sfeer, samenwerking en resultaat!

De Krabbenkooi - Leren van en met elkaar!

Vrijeschool de Zeeridder - Leren met Hoofd, Hart en Handen!

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

